KAUNAS

Dainius Balčiūnas,
Algirdas Žalnierius

Vilniaus gatvė 10

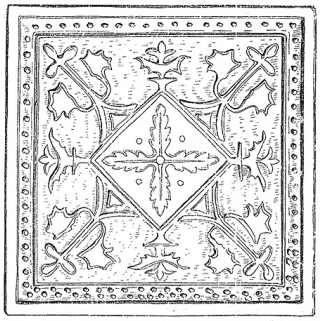
Tyrinėta vieta (ištirtas 14 m^2 plotas) yra centrinėje Kauno senamiesčio dalyje, prie pastatų Vilniaus g. 10 ir 3. Pastatas Vilniaus g. 10 (buvęs 45–45a) tyrinėtas 1985 ir 1990 m. Tyrimų metu užfiksuotų kultūrinių sluoksnių storis siekė 0,8–2,2 m, seniausi radiniai datuoti XV a., didesnė dalis – XVII a. 1990 m. tyrimų metu buvo rastos keramikos dirbtuvėlės liekanos ir degimo krosnies likučiai. Surinkti XV a. puodyniniai kokliai kryžmine anga. 2002 m. netoli nuo tyrinėtos vietos iškastame šurfe užfiksuotas 90 cm storio kultūrinis sluoksnis, gatvės sluoksnio storis siekė apie 15 cm.

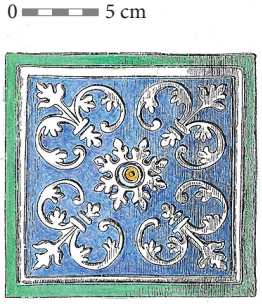
Nuotekų rekonstrukcijos darbai 2013 m. buvo atliekami mechanizuotai ir rankiniu būdu. Žemės darbų metu atkasant seną nuotekų trasą ir ant jos montuojant šulinį Vilniaus g. Š pusėje iškastas 4x3,5 m dydžio šurfas. Tyrimų metu nustatyta, kad kultūriniai sluoksniai išliko tik šurfo Š pusėje, o R ir V pusėse kultūriniai sluoksniai išliko tik apie 60 cm pločio ruože. Dabartinio žemės paviršiaus H_{abs} yra 28,35 m. Pirminis žemės paviršius, kurį sudaro oksiduotas priesmėlis, pasiektas 85–90 cm gylyje. Priesmėlio paviršiuje yra susidaręs iki 6–8 cm storio geležingas paviršius, būdingas visoms Kauno senamiesčio gatvėms.

Virš pirminio žemės paviršiaus fiksuotas iki 40 cm storio pilko su smulkiais akmenukais, kaulų ir plytų nuoskalomis juodžemio sluoksnis, susiklostęs buvusios gatvės vietoje. Akmenukų ir kaulų nuoskalų daugiau aptikta viršutinėje sluoksnio dalyje. Jame rastos 3 smulkios redukcinėje ir 2 oksidacinėje aplinkoje išdegtų indų šukės, datuotos XV–XVII a.

Kasant suardytus sluoksnius šurfo P dalyje rasti du XVI a. pabaigos – XVII a. pradžios plokštinių koklių fragmentai. Vieno koklio fragmentas neglazūruotas, puoštas kampinės simetrijos stilizuotu augaliniu ornamentu, o jo centras – rombu (1:1 pav.). Antras koklis buvo kvadratinis, 17x17 cm dydžio. Jo plokštė lenkta, puošta kampinės simetrijos stilizuotu augaliniu ornamentu, centras dekoruotas stilizuotu augalo žiedu (1:2 pav.). Koklis padengtas mėlyna, balta ir geltona glazūra.

Viršuje esantys sluoksniai susidarė 1985–1986 m., Vilniaus gatvės rekonstrukcijos metu.

1 pav. Plokštinių koklių rekonstrukcijos, XVI a. pabaiga – XVII a. pradžia. V. Trečiokienės piež.

Fig. 1. Reconstruction of panel stove tiles (Blattkacheln) from the late 16th – early 17th centuries.

Vilniaus St. 10

During the field survey, a 4x 3.5 m test pit (14 m^2) was excavated. The cultural layer was 85–90 cm thick and had remained undisturbed only on the test pit's N side and partially on its W and E sides. Above the geological layers at the Vilniaus Street site is a 40 cm thick former street layer of grey topsoil. Stove tile fragments from the late 16th – early 17th centuries were found in the undisturbed layers (Fig. 1).

Dainius Balčiūnas

Vilniaus gatvė 15

Žvalgytas sklypas yra Kauno senamiesčio centrinėje dalyje, prie Vilniaus ir M. Daukšos gatvių kampo, 39 kvartale. Ankstyviausi žinomi rašytiniai šaltiniai apie 39 kvartalą siekia XVI a. vidurį. Dabartine M. Daukšos gatve XV a. ėjo miesto riba. Tyrinėtame sklype prie Vilniaus gatvės 1848 m. Kauno plane vaizduojami mediniai pastatai, o likusi sklypo dalis – tuščia, neužstatyta. 1864 m. plane situacija yra panaši. Dabar stovintys mūriniai pastatai statyti XIX a. II pusėje.

Senamiesčio 39 kvartale tiesiant inžinerines komunikacijas archeologinius tyrimus 1975 m. atliko A. Žalnierius. Šiame kieme užfiksuoti iki 3 m storio kultūriniai sluoksniai, kurių apatinėje dalyje atidengtas 1,6 m storio mėšlo, medžio puvenų, juodos žemės sluoksnis, o viršuje – supiltinis 20–30 cm storio smėlio ir vėl 50 cm storio mėšlo sluoksnis. Archeologiniai radiniai, keramika – puodyninių, plokštinių koklių fragmentai, indai datuojami XVI a. I puse – XVII a.

Pastato Vilniaus g. 15 kieme šalia šiluminės trasos XX a. 8 dešimtmetyje buvo nutiestos dujotiekio ir fekalinių nuotekų trasos, neatlikus jokių archeologinių tyrimų.

Šiluminės trasos remontas vykdytas 2 etapais. Bendras žvalgytos tranšėjos ilgis – 17,5 m, plotas – apie 25 m^2.

Pirmame etape lygiagrečiai pastatui Vilniaus g. 15a, 3,5 m atstumu nuo jo V sienos iškasta 6,5 m ilgio, iki 2 m pločio ir 1,6 m gylio tranšėja. Kultūriniai sluoksniai išliko tik tranšėjos R šlaite. Apatinį užfiksuotą kultūrinį sluoksnį sudaro priesmėlio, smulkių degėsių ir molio gabaliukų mišinys, kurio paviršius atidengtas 1,45–1,5 m gylyje. Jame rastos kelios smulkios XVII a. oksidacinėje aplinkoje degtų žaliai glazūruotų puodų šukės. Virš jo atidengtas iki 26 cm storio supiltinis smėlio sluoksnis.

Antrame etape lygiagrečiai pastato Vilniaus g. 15a P sienai, 80 cm atstumu nuo jos, žvalgyta 11 m ilgio, iki 1 m pločio ir 0,85–1,6 m gylio tranšėja. Dabartinis žemės paviršiaus H_{abs} 27,80 m. Iki 80–90 cm gylio suardyti kultūriniai sluoksniai fiksuoti 1–8,4 metruose. Kultūriniai sluoksniai išliko tik 8,4–11 metruose. 4,2–8,1 metruose 85 cm gylyje rasti pastato ŠV kampo ir Š sienos pamatai, kurių paviršius sumūrytas iš 27,5–28x13,5–14x7,5 cm dydžio plytų ir jų nuolaužų. 8,1–10,1 metruose 1,1–1,95 m gylyje atidengtas 27 cm storio rūsio skliautas, kuris greičiausiai remiasi į pastato Vilniaus g. 15 V sieną. Virš jo fiksuotas supiltinis priesmėlio ir žvyro sluoksnis, o aukščiau supiltiniai griuvenų, priesmėlio ir pilkos žemės sluoksniai. Atidengto pastato plotis yra 6,8 m, jis buvo su rūsiu ir gerai išlikusiu cilindriniu skliautu. Skliaute yra pramušta 53x45 cm dydžio skylė, pats rūsys šiuo metu dalinai užpiltas. Kada buvo nugriautas čia stovėjęs pastatas, sunku pasakyti. Panašu, kad tai įvyko XIX–XX a. sandūroje, statant Vilniaus gatvės pastatus.